

Zajednički konsultativni odbor civilnog društva Evropske unije i Crne Gore

Deseti sastanak, Brisel, 19.XII 2017.

ZAJEDNIČKA DEKLARACIJA

Zajednički konsultativni odbor civilnog društva Evropske unije i Crne Gore (ZKO) je jedan od tijela osnovanih u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i Crne Gore. ZKO omogućava organizacijama civilnog društva obje strane da prate napredak koji Crna Gora ostvaruje na svom putu ka Evropskoj uniji, kao i da usvajaju preporuke na koje se ukazuje Vladi Crne Gore i institucijama Evropske unije.

ZKO se sastoji od dvanaest članova, po šest sa svake strane, koji predstavljaju Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESK) i crnogorsko civilno društvo. Kopredsjedavajući u tekućem mandatu ZKO (2015-2018.) su **Violeta Jelić**, članica EESK-a i generalna sekretarka Hrvatske zanatske komore, i **Srđa Keković**, generalni sekretar Unije slobodnih sindikata Crne Gore.

Članovi ZKO-a su razgovarali o trenutnom stanju kada je riječ o pregovorima o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, digitalizaciji kao instrumentu društvenog i ekonomskog razvoja, reformi javne uprave, kao i o situaciji u civilnom društvu i stanju u kojem se nalazi medijski sektor u Crnoj Gori.

1. Pregovori o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji

- 1.1. Članovi ZKO-a još jednom pozivaju sve političke aktere u Crnoj Gori da se ponovo uključe u konstruktivan dijalog. Oni naglašavaju važnost stvarnog i konkretnog učešća socijalnih partnera, kao i organizacija civilnog društva (OCD), u svim aspektima razvoja politike i pregovora o pristupanju Evropskoj uniji, a takođe i u sprovođenju svih relevantnih reformskih procesa, naročito u oblasti vladavine prava. Kada je riječ o pregovorima, članovi ZKO-a ističu da se uključenost organizacija civilnog društva ne bi trebala svoditi samo na njihovo formalno učešće u radnim grupama koje su osnovane.
- 1.2. Članovi ZKO-a pozdravljaju nedavno otvaranje Poglavlja 2 (Sloboda kretanja radnika) i Poglavlja 3 (Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga) u okviru pristupnih pregovora između Evropske unije i Crne Gore, kao i važnu činjenicu da se trenutno pregovara o sve „četiri slobode” na kojima se temelji Evropsko jedinstveno tržište. Time se broj otvorenih poglavlja popeo na trideset, od kojih su tri poglavlja privremeno zatvorena. Članovi ZKO-a podstiču Vladu Crne Gore i institucije EU da inteziviraju svoje napore u cilju ispunjavanja svih preostalih mjerila za zatvaranje poglavlja.
- 1.3. Zajednički konsultativni odbor (ZKO) pozdravlja nedavne pozitivne signale institucija EU da će politika proširenja biti u centru pažnje Unije tokom narednih godina. Raduje se strategiji proširenja koju ažurira Komisija i koja je najavljena za početak februara 2018. godine i urgira

institucije EU da prepoznaju Crnu Goru kao državu koja prednjači u procesu pregovora o pristupanju EU.

- 1.4. Članovi ZKO sa zadovoljstvom konstatuju da izgleda da se ekonomski rast zemlje ubrzava, dok nivo nezaposlenosti opada. Izražavaju nadu da će vlada uspjeti da održi nivo budžetskog deficita i javnog duga stabilnim, uprkos pritisku izdataka tekućih radova na autoputu.
- 1.5. Članovi ZKO još jednom pozivaju crnogorsku vladu da prepozna Zajednički konsultativni odbor civilnog društva između EU i Crne Gore kao važan element pregovaračkog procesa i da radi na poboljšanju njegove vidljivosti. Pozivaju crnogorsku vladu da nastavi s dobrom praksom pratećeg izvještavanja o preporukama iz zajedničkih deklaracija sa sastanaka ZKO.

2. Digitalizacija kao instrument društvenog i ekonomskog razvoja

- 2.1 ZKO urgira crnogorske organe da intenziviraju svoje napore na djelotvornom i sistematičnom sprovođenju zakonodavstva u oblasti digitalizacije. Naročito, digitalizacija treba da se integriše i prati u oblasti izgradnje i održavanja ključne infrastrukture (kao što su energetika i saobraćaj) i pružanja usluga od opšteg interesa (kao što su elektronska uprava i elektronsko zdravstvo).
- 2.2 Članovi ZKO ističu da pristup internetu sada predstavlja jedno od osnovnih prava svakog građanina i, kako bi pružile kvalitetne univerzalne usluge, vlade treba da imaju za cilj postizanje potpune pokrivenosti svojih država širokopojasnom internetskom mrežom velike brzine. S tim u vezi, ZKO preporučuje da se inicijativa Wifi4EU proširi i na Crnu Goru kako bi se obezbijedio besplatan brzi internet udaljenim dijelovima zemlje. Urgira institucije EU da osiguraju sredstva za izgradnju i modernizaciju digitalne infrastrukture u Crnoj Gori, ne samo kroz Instrument pretpristupne podrške (Ipu), već i traženjem načina za uključivanje Crne Gore u druge programe i inicijative EU u oblasti digitalizacije.
- 2.3 ZKO ohrabruje Crnu Goru da nastavi svoju regionalnu saradnju sa susjedima, u skladu s Berlinskim procesom i Višegodišnjim akcionim planom Zapadnobalkanske šestorke, gdje jedan od četiri stuba obuhvata oblast digitalne integracije (koja obuhvata aspekte kao što su digitalno povezivanje, vještine, sajber bezbjednost i digitalizacija industrije). Članovi ZKO pozdravljaju činjenicu da se crnogorska vlada ponudila da predsjedava radnom grupom za sajber bezbjednost u pripremama za ministarski sastanak u oblasti digitalizacije koji će se održati u Skoplju, pošto smatraju da je ovo oblast od velike važnosti za proces digitalizacije i oblast u kojoj treba uložiti znatne napore kako bi ostala bezbjedna.
- 2.4 ZKO naglašava da građani predstavljaju pravi pokretač digitalnog razvoja i preporučuje Vladi Crne Gore da pojača svoje napore u oblasti digitalnog obrazovanja i obuke kako bi bila spremna da u potpunosti iskoristi potencijal digitalizacije kao instrumenta ekonomskog rasta i društvenog razvoja. Ovo treba raditi na svim nivoima i u neposrednoj saradnji sa socijalnim partnerima, pri čemu bi krajnji cilj bio da se razviju i osavremene vještine koje je neophodno da radnici posjeduju. ZKO napominje da je naročitu pažnju neophodno posvetiti specijalizovanoj obuci za nastavnike i upravnike.
- 2.5 Članovi ZKO-a vjeruju da će socijalni dijalog biti od ključnog značaja u naporima da se ublaže posljedice digitalne revolucije na budućnost svijeta rada i radnih odnosa, s ciljem osmišljavanja odgovarajućih srednjoročnih i dugoročnih mjera koje će garantovati pristojnu naknadu, kvalitet zapošljavanja, ravnotežu između poslovnog i privatnog života i univerzalni pristup socijalnoj zaštiti.
- 2.6 Članovi ZKO-a izražavaju zabrinutost zbog činjenice da samo ograničeni broj preduzeća u Crnoj Gori koristi internetske i digitalne alate u cilju poboljšanja svoje produktivnosti i unapređenja

svog razvoja. Oni preporučuju Vladi Crne Gore da podrži razvoj preduzeća koji imaju takvu praksu, a naročito novoosnovanih preduzeća čiju osnovnu djelatnost čine digitalne inovacije.

- 2.7 ZOK preporučuje Vladi Crne Gore i institucijama EU da pronađu način da u što skorijem roku usklade državu s onim inicijativama od kojih građani imaju koristi, kao što je ukidanje tarifa za roming. Članovi ZOK-a takođe traže od javnih organa da naročitu pažnju obrate na digitalni identitet, sigurnost transakcija na internetu, internet kao bezbjedno mjesto za maloljetna lica, pravo na privatnost i pravo na zaborav.

3. Reforma javne uprave

- 3.1 U pogledu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj upravi, ZOK poziva državne organe Crne Gore da preispitaju usvajanje odredbi koje bi u ozbiljnoj mjeri ograničile dobru praksu sprovođenja javnih rasprava.
- 3.2 Kada je riječ o zakonu o državnim službenicima i namještenicima, članovi ZOK-a pozivaju Vladu Crne Gore da usvoje neophodne podzakonske akte kako bi osigurali dalju depolitizaciju državne uprave, naročito u pogledu angažovanja novog kadra. Oni ističu da proceduru izbora nakon javnog konkursa treba uvijek sprovesti u skladu s objektivnim kriterijumima, što bi trebalo da bude slučaj i sa ocjenjivanjem kadra.
- 3.3 ZOK vjeruje da Upravna inspekcija treba da prati kriterijume koji nijesu proizvoljni prilikom postupanja po inicijativama građana, te da usvoji transparentnu metodologiju u planiranju redovnog inspeksijskog nadzora.
- 3.4 ZOK poziva Vladu Crne Gore da građanima omogući slobodan pristup informacijama, bez nepotrebnih ograničenja u formi „državne“ ili „poreske“ tajne. U cilju unapređenja dostupnosti informacija javnosti, ZOK predlaže državnim organima Crne Gore da stvore kataloge usluga koje pruža svaki pojedinačni javni organ kako bi građani bili dobro informisani, te da dalje sprovode politike osavremenjivanja. ZOK takođe smatra da se mora nametnuti obaveza svim upravnim organima da izrađuju godišnje izvještaje o sprovođenju planova zapošljavanja.
- 3.5 Članovi ZKO-a pozivaju crnogorsku Vladu da uspostavi sveobuhvatni registar („metaregistar“) svih registara javnog sektora u državi, i u štampanom i elektronskom formatu, kako bi se obezbijedila osnova za efikasniju razmjenu podataka iz službene evidencije.

4. Stanje organizacija civilnog društva

- 4.1 ZKO pozdravlja usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama. Međutim, još jednom naglašava da finansijska podrška za rad organizacija civilnog društva propisana u odluci o prioritetnim oblastima i iznos sredstava nije dovoljan da pokrije potrebe ovih organizacija. Članovi ZKO pozivaju crnogorsku Vladu da ojača zakonodavni okvir kako bi se osiguralo adekvatno praćenje trošenja ovih sredstava.
- 4.2 ZKO ponovo poziva Vladu Crne Gore da usvoji odluku o kriterijumima i proceduri dodjeljivanja državnog prostora i imovine organizacijama civilnog društva koja će urediti modele nefinansijske podrške organizacijama civilnog društva na lokalnom i državnom nivou.
- 4.3 Drugu godinu zaredom ZKO poziva Vladu Crne Gore da intenzivira napore da riješi blokadu i trenutni *status quo* kad je riječ o radu Savjeta za razvoj NVO. Smatra izuzetno važnim da Savjet bude aktivno uključen u izradu svih zakonodavnih akata koji su relevantni za rad organizacija civilnog društva.

- 4.4 Članovima ZKO-a je žao zbog činjenice da je Vlada Crne Gore izradila Strategiju razvoja NVO za period 2018-2020. godine, bez ikakvog značajnog uključivanja civilnog društva u finalnim fazama procesa. Oni traže od Vlade Crne Gore, imajući u vidu značaj dokumenta, da se ponovo uključi u diskusiju s organizacijama civilnog društva prije nego se strategija usvoji.
- 4.5 ZKO je zabrinut po pitanju rastućih slučajeva kršenja sindikalnih prava u Crnoj Gori. Opet poziva Vladu Crne Gore da realizuje preporuku MOR Odbora za slobodu udruživanja u vezi s otpuštanjem predsjednika sindikata KAP-a od strane KAP-a. ZKO takođe poziva Vladu Crne Gore da se počne baviti i svim drugim skorijim slučajevima diskriminacije sindikalnih aktivista.

5. Stanje sektora medija u Crnoj Gori

- 5.1 ZKO napominje da se Crna Gora i dalje nalazi na 106. poziciji (od 180 uvrštenih zemalja) u Svjetskom indeksu medijskih sloboda za 2017. kao i da sloboda izražavanja, a naročito sloboda medija ostaju predmet zabrinutosti. Još jednom, ZKO poziva sve organe odgovorne da preduzmu odgovarajuće mjere da stvore sigurnu sredinu za profesionalno i nezavisno istraživačko novinarstvo, oslobođeno političkog i ekonomskog pritiska. Odbor vjeruje da reklamiranje korišćenjem javnih fondova treba da bude strogo i objektivno regulisano.
- 5.2 ZKO još jednom poziva nadležne organe da efektivno istraže sve neistražene slučajeve nasilja protiv novinara, naročito one gdje postoji rizik zastarijevanja, i da sprovedu mjere zaštite medijskih radnika i ostalih civilnih aktivista od ove vrste napada.
- 5.3 Članovi ZKO-a zahtijevaju od crnogorskih vlasti da obezbijede zakonski okvir u cilju osiguravanja nezavisnosti novinara i urednika od menadžera, vlasnika medija i oglašivača, da pruže zaštitu od neetičkog ponašanja i redukuju cenzuru i samocenzuru. Takođe pozivaju crnogorske vlasti da obezbijede puno poštovanje radničkih prava u medijskom sektoru. ZKO smatra da svi novinari i urednici, kao i vlasnici medija, treba da poštuju nacionalne i međunarodne standarde i novinarske kodekse ponašanja. Odbor vjeruje da mediji koji imaju sopstvene zaštitnike treba da smanje restriktivne zahtjeve za podnošenje žalbi vezanih za slučajeve kršenja novinarskih prava i omogući svim zainteresovanim stranama da podnose takve žalbe.
- 5.4 Članovi ZKO-a zabrinuto napominju da se lokalni javni emiteri nalaze u teškoj finansijskoj situaciji i traže od crnogorskih vlasti da regulišu finansijsku održivost ovih medija.

Sljedeći sastanak ZKO-a biće održan u Crnoj Gori u prvoj polovini 2018. godine. Teme koje će biti predmet diskusije su poglavlje 19 (Socijalna politika i zapošljavanje) i poglavlje 2 (Sloboda kretanja radnika), kao i pregled civilnog društva u državi.

